

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 13281
Tarih : 16.06.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de kooperatifçiliğin yaşadığı sorunlar karşısında, alternatif bir kooperatifçiliğin örgütlenebilmesi amacıyla hazırlanan kanun teklifim gerekçesi ile ekte sunulmuştur. Gereğini yapılmasını arz ederim. 16.06.2021

Dr. Rıdvan Turan
Mersin Milletvekili

KOOPERATİFLER HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

GENEL GEREKÇE:

Türkiye’de modern anlamda kooperatifçilik, Avrupa’da olanın tersine, toplumun içsel dinamikleriyle şekillenmemiş, ortaya çıkışı askeri bürokratik elitin veya devletin müdahaleleriyle mümkün olmuştur. Bu noktadan itibaren kooperatiflerin her dönemde az ya da çok devlet vesayeti altında olduğu söylenebilir. Devlet vesayeti, kooperatifleri ekonomik fonksiyonlarına indirgemiş, basit bir ekonomik kalkınma aracı derekesine düşürmüş ve sosyal yönlerini yok etmiştir. Bu, geniş kesimleri, muhalif akımların etkisine karşı devlet kontrolünde tutmanın da bir yolu olarak görülmüştür. Bu kısır döngü, vesayetçiliği güçlendirmiş ve başarılı sayılabilecek tekil örneklerle rağmen hiçbir zaman Türkiye’de kendi mecrasında devinen, bağımsız, sosyal, halkçı kooperatifçilik gelişmemiştir. Adı kooperatif olan, özünde ise bürokratik ve vesayetçi kurumlar şekillenmiştir. Özellikle 12 Eylül askeri darbesinin kapısına kilit vurduğu ve ‘komünist icadı’ olarak yaftalamaya çalıştığı kooperatifler yok olurken, toplumdan kooperatif kültürü, yani yardımlaşma ve dayanışma da adım adım tasfiye edilmiştir. Kooperatiflere yönelik ekonomik ve siyasi saldırı dalgası, dayanışmacı toplumsal ilişkileri yok ederek, 24 Ocak kararlarıyla ülkeye giren neoliberalizm için de uygun bir toplumsal vasat oluşturmuştur. Piyasanın rekabetçi koşulları, kooperatifleri bir ticari şirket olarak var olmakla,

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	- Adalet - Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kayn. - Tarım, Orman ve Köylere İliş. İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih : 16 Haziran 2021	Esas No: 2/3676

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LIĞI
16 Haziran 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
16 Haziran 2021
No: 828153
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

yok olmak arasında bırakmış ve sonuç ekseriyetle yok olmak olmuştur. Kalanlar ise toplumsal dayanışma ve yardımlaşma yerine, kar odaklı kuruluşlara dönüşmüştür. Kuşkusuz kooperatiflerin başına gelmiş olanı, tek boyutta ele almak mümkün olmaz, ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasal örüntüsü, emperyalizmle kurduğu bağımlılık ilişkisi ve daha birçok başka etken geldiğimiz noktayı şekillendirmiştir.

Son zamanlarda kooperatiflere toplumsal ilgi artsa da verili koşullarda kooperatifleri var etmek ve ayakta tutmak mümkün olamamaktadır. Türkiye’de 12 binden fazla kooperatif vardır ancak bunların çok büyük bir kesimi kelimenin gerçek anlamında kooperatif olmaktan uzaktır.

Her şeyden evvel kooperatifler son derece bürokratik, dayanışmacı ilişkiler yerine rekabetçilik üzerine kurulu merkeziyetçi, devlet güdümlü, piyasa çalkantılarına terkedilmiş kurumlar hâline gelmiştir. Ucuz hammadde üretmekten ileri gidemeyen, işlem hacmi ve sermayeleri son derece sınırlı kurumlardır. Her şeyden önemlisi üç ayrı kanun hâlinde düzenlenmiş olan mevzuat, içinden çıkılmaz karmaşıklığıdır. İlgili mevzuat, ana kanun olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa ek olarak 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri Kanunu’dur. Kurulacak kooperatife göre 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu esas alınmakla birlikte, diğerlerinden birine göre de istikamet belirlenecektir. Yine kurulacak kooperatife göre Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı veya Çevre ve Şehircilik Bakanlıklarından birine bağlı olunacaktır. Vergi mevzuatı da dahil edildiğinde içinden çıkılmaz bir karmaşa söz konusu olmaktadır.

Kooperatiflerin temeli dayanışma yardımlaşma ve ortaklaşmadır. Devlet vesayeti altında olan, örgütlenme özgürlüğünün önünün bu kadar kapalı olduğu, yurttaşların süreçlere eşit ve demokratik katılımının önünün çeşitli biçimlerde kesildiği, kooperatif kurmanın da kooperatiflere ortak olmanın da bu kadar güç olduğu, dahası bir ticari kurum gibi vergisel yükümlülüklerinin olduğu bir ortamda kooperatifçilik zor bir uğraştır.

Oysa kooperatifler bir ülkenin sosyal siyasal ve ekonomik gidişatı açısından büyük önem taşır. Bu sebeple alternatif, dayanışmacı, sosyal bir kooperatifçilik için ilk etapta mevzuat boyutuyla yapılması gereken, üç ayrı yasa tarafından şekillendirilen kooperatifler mevzuatını tek bir yasaya indirgemek, vesayetten kurtarmak ve demokratikleştirmektir.

Diğer yandan, kooperatifler, Tarım, Ticaret ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sorumluluk alanından çıkarılarak bir kooperatifler bakanlığının sorumluluk alanında yapılandırılmalı ve üreticinin finansal sorunlarını çözmek için bir kooperatifler bankası kurulmalıdır.

Kooperatiflerin bürokratik ve vesayetçi yapılarını pekiştiren “yönetim kurulu”, “temsile yetkili kişiler” gibi mertebeler kaldırılarak, üreticilerin inisiyatiflerinin önünü açmak için, genel kurul, kooperatifler meclisi ve yürütme kurulu gibi demokratik mekanizmalar oluşturulmalıdır. Geri çağırılma ilkesi bu mekanizmaların tümü için mevzuata eklenmelidir.

Kooperatifleri şirketleştiren, karar alma süreçlerini yönetici bir elitin inisiyatifine terk eden ve kooperatifçiliği profesyonelleştiren bir unsur olan “huzur hakkı” mevzuattan kaldırılmalıdır.

Kooperatiflerin bir araya gelerek üst birlik oluşturmaları teşvik edilmelidir. Kooperatiflerin ürettikleri ham maddeyi yarı mamul ya da mamul hâle getirmek için kendi bünyelerinde kurdukları küçük ve orta ölçekli işletmeler “ortaklar arası faaliyet” olarak nitelendirilmelidir.

Kooperatiflerin bir diğ er sorunu üst örgütlenme sorunudur. Kooperatifler bağılı oldukları üst örgütlerin baskısı altında kalmakla, üst örgüte katılmadan kendi başına kalmak arasında seğıime zorlanmaktadır. Ancak kooperatif ile üst örgütlenme arasında karşılıklı sorumluluğıa dayalı demokratik bir ilişki bir türlü kurulamamaktadır. Bu sorunun  z m  de yine mevzuat değıışikliğı ve demokratik aklın egemenliğıyle üzülebilir.

Bunlara ek olarak kooperatifçilik konusunda yetkinleşmiş, nitelikli gen çlerin yetiştirilmesi zorunluluktur. İlköğretimde okutulması gereken kooperatif derslerinden başlanarak, yükseköğretimde Kooperatif  niversitelerinin açılmasıyla bu hedefe ulaşılmalıdır.

Aşağıdaki  alışma, bu çerçevede Türkiye’de kooperatif iliğın yaşadığı çok sayıda sorun karşısında, alternatif bir kooperatif iliğın örgütlenebilmesi için hazırlanmış bir kanun teklifidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle kooperatiflerin kuruluş ve işleyişleri; amaçları ve çalışma şartlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Kooperatifler bankasıyla finansal ihtiyaçlar ve Kooperatifler Bakanlığıyla da kooperatiflerin kamu adına desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Maddeyle kooperatiflerin amaç ve çalışma konularının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 3- Maddeyle kooperatif, ana sözleşme, ortaklık, genel kurul, kooperatif meclisi, yürütme kurulu, kooperatifler bankası, kooperatifler bakanlığı, ortak dışı işlemlerin mahiyetinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 4- Maddeyle kooperatiflerin kuruluşu, muteberlik şartları, isim kullanma yetkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 5- Maddeyle kooperatifin ana sözleşmesinin iletim şartları, tescili hususlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 6- Maddeyle kooperatifin ana sözleşmesine konacak mecburi ve ihtiyari hükümlerin muhtevasının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 7- Maddeyle kooperatif ortaklığına girme şartları ve ek ödemelerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 8- Maddeyle Yapı Kooperatiflerindeki ortak sayısının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 9- Maddeyle ortakların ortaklığın sona ermesi, ortaklıktan çıkma serbestisi ve tazminat unsurlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 10- Maddeyle ana sözleşmede ortağın, ortaklıktan çıkma hakkının sınırlandırılması ve kooperatiften çıkamayacağına dair hükümlerin konulamayacağına tespiti amaçlanmaktadır.

Madde 11- Maddeyle ortağın ortaklıktan çıkma zamanı ve bildirme süresinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 12- Maddeyle yürütme kurulunun, bir ortağın ortaklıktan çıkmayı kabulden kaçınması durumundaki sürecinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 13- Maddeyle ortağın ölümü ile ortaklık sıfatının sona erdiği, mirasçıların ortaklık niteliklerini taşıması halinde kooperatife ortak olabilmeleri amaçlanmaktadır.

Madde 14- Maddeyle ortaklık sıfatının bir görev veya hizmet koşuluna bağlı olarak bitmesi ve ortaklığın taşınmaz mal veya işletme karşılığı olarak edinilmesinin tespiti amaçlanmaktadır.

Madde 15- Maddeyle bir ortağın kooperatif ortaklığından çıkarılması ve ortaklıktan çıkarılma esasları ve ortağın buna karşılık itirazının şeklinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 16- Maddeyle, kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortaklarla hesaplama süresi ve yükümlülüklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 17- Maddeyle, her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil edilmesi ve ortaklık senedinin içeriğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 18- Maddeyle, kooperatif ortağının minimum ortaklık payı ve pay değerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 19- Maddeyle, malvarlığı unsurları, aynı sermayenin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 20- Maddeyle, malların değer tespitinin bilirkişi tarafından yapılması, bilirkişinin seçimi ve bilirkişiler tarafından verilen rapora karşı itiraz hakkının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 21- Maddeyle, karar nisabı ve raporların kabulünün nasıl olacağının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 22- Maddeyle, hak ve vecibelerde eşitlik amaçlanmaktadır.

Madde 23- Maddeyle, yönetim kurulunun yıllık çalışma raporunun ve bilançonun ortakların tetkikine amade tutulması ve ortakların bilgi edinme hakkının sınırlandırılmayacağı amaçlanmaktadır.

Madde 24- Maddeyle, kooperatifin ticari defterlerinin tetkikinin meclis kararıyla mümkün olabileceği, her ortağın iş sırlarını gizli tutması gerekliliği amaçlanmaktadır.

Madde 25- Maddeyle, kooperatif üyelerinin Genel Kurula katılma hakkının teminat altına alınması amaçlanmaktadır.

Madde 26- Maddeyle, ortakların aldıkları paylar oranında ödemeleri gereken para tutarını, ödeme süresini ve ödemedikleri takdirde ortaklığın bitmesinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 27- Maddeyle, kooperatifin sorumluluğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 28- Maddeyle, ortakların sınırsız sorumluluğu amaçlanmaktadır.

Madde 29- Maddeyle, ortakların sınırlı sorumluluğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 30- Maddeyle, ortakların ek ödeme yükümlülüklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 31- Maddeyle, ana sözleşmeyle caiz olmayan sınırlamanın niteliğinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 32- Maddeyle, kooperatifin iflası halinde usul yönünden yapılması gerekenlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 33- Maddeyle, ana sözleşmenin tadili ile ortakların sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 34- Maddeyle, kooperatife yeni giren ortakların sorumluluğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 35- Maddeyle, bir ortağın ayrılmasından veya kooperatifin dağılmasından sonra ortakların sorumluluk hükümlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 36- Maddeyle, ortakların alacaklılara karşı sorumlu oldukları süre ve ortakların birbirine olan rücu haklarıyla ilgili zaman aşımı süresinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 37- Maddeyle, kooperatifin yıllık gelir gider farkları, bu farkların ortaklar arasında bölünmesi ve paylara faiz verilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 38- Maddeyle, kooperatif genel kurulunda ve kooperatif üst kuruluşlarında yedek akçe ayırımının gelir gider fark oranının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 39- Maddeyle, kooperatifin ortakları ve personel için yardım fonlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 40- Maddeyle, kooperatif organlarından olan genel kurulun yetkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 41- Maddeyle, genel kurulu çağrıya yetkili olan kurul ve kurumların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 42- Maddeyle, genel kurulun, ortakların isteği, Bakanlığın çağrısı, mahkemenin izniyle toplantıya çağrılması amaçlanmaktadır.

Madde 43- Maddeyle kooperatiflerin genel kurul toplantılarının tarihi, yeri ve gündeminin esaslarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 44- Maddeyle kooperatiflerin genel kurul toplantılarının gündemine ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 45- Maddeyle kooperatiflerin genel kurul toplantılarındaki pay sahiplerinin hazır bulunması haline ilişkin esasların belirlenmesini amaçlanmaktadır.

Madde 46- Maddeyle kooperatiflerin genel kurul toplantılarındaki pay sahiplerinin oy hakkına ilişkin esaslarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 47- Maddeyle kooperatif genel kurul toplantılarına katılmayacak ve mazeretini daha önce bildiren pay sahiplerinin oy hakkını bir başka kooperatif pay sahibinin kullanılmasına ilişkin esasları amaçlanmaktadır.

Madde 48- Maddeyle kooperatiflerin genel kurul toplantılarında alınacak kararların esaslarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 49- Maddeyle ortakların paylarının artırılmasına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 50- Maddeyle kooperatifler tarafından alınan kararların hangi şartlarda bozulacağına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 51- Maddeyle kooperatif pay sahiplerinin mektupla oy verme, elektronik imza ile oy verme, temsilciler topluluğunun oy verme esasları amaçlanmaktadır.

Madde 52- Maddeyle kooperatifler meclisinin yetkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 53- Maddeyle kooperatif meclisinin seçimi ve geri çağırılması amaçlanmaktadır.

Madde 54- Maddeyle kooperatif meclisinin görevlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 55- Maddeyle kooperatif meclisinin yürütme kurulunun yükümlülüğü, seçimi ve üye sayısının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 56- Maddeyle yürütme kurulu üyelerinin üyelik şartları ve üyelik ücretlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 57- Maddeyle yürütme kurulunun çalışma süresinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 58- Maddeyle yürütme kurulunun çalışma esasları ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 59- Maddeyle kooperatiflerin aczi durumunda izlenecek yöntemlere ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 60- Maddeyle kooperatif meclisinin görevlendirdiği kimseleri azledebilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 61- Maddeyle denetçilerin; tetkik edebileceği işler, çalışma sürelerinin ve sayılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 62- Maddeyle denetçilerin hesap ve defteri inceleme yükümlülüğü ve gerektiğinde ortaklara açıklama yapmaları amaçlanmaktadır.

Madde 63- Maddeyle kooperatif denetçilerinin hazırladıkları raporları kooperatif meclisine ve genel kurula sunmaları amaçlanmaktadır.

Madde 64- Maddeyle denetçilerin görevleri sırasında öğrendikleri bilgileri gizli tutması amaçlanmaktadır.

Madde 65- Maddeyle kooperatif birliklerinin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 66- Maddeyle Birliklere katılan kooperatifin yükümlülüğünün belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 67- Maddeyle kooperatif birliklerinin görev ve sorumluluklarına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 68- Maddeyle kooperatif birliklerinin kurulmasına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 69- Maddeyle kooperatif birliklerinin en yetkili organının genel kurul olduğunun tespiti amaçlanmaktadır.

Madde 70- Maddeyle birlik meclisinin yetkili olduğu durumun ve zamanın belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 71- Maddeyle birlik meclisinin seçimi ve geri çağırılması amaçlanmaktadır.

Madde 72- Maddeyle birlik meclisinin görevlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 73- Maddeyle birlik yürütme kurulunun sorumluluğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 74- Maddeyle kooperatif merkezi birliklerinin oluşumunun, yapısının ve işleyişinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 75- Maddeyle kooperatif merkezi birliklerinin görev ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 76- Maddeyle Türkiye Kooperatif Birliğinin kuruluşu ve katılım şartlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 77- Maddeyle Türkiye Kooperatifler Birliği Meclisi ve Yürütme Kurulunun seçim esasları ve usullerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 78- Maddeyle Birlikler, Kooperatif Birlikleri ve Türkiye Kooperatifler Birliğinin ana sözleşmelerinin bu kanun hükümleriyle hazırlanması amaçlanmaktadır.

Madde 79- Maddeyle Türkiye Kooperatifleri Birliği Danışma Kurulunun yapısı, görev ve yetkilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 80- Maddeyle kooperatiflerin hangi koşullarda dağılacağına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 81- Maddeyle iflastan gayri hallerde kooperatifin dağılmasına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 82- Maddeyle kooperatiflerin dağılması ve tasfiyesi durumunda mal varlığının paylaştırılmasına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 83- Maddeyle kooperatiflerin birleşme suretiyle dağılması durumunda uygulanacak hükümlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 84- Maddeyle Kooperatif Bakanlığının görev ve yetkileri hakkında hükümlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 85- Maddeyle Kooperatifler Bakanlığı temsilcileri ve kararların yürürlük şartına ilişkin hükümlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 86- Maddeyle Kooperatifler Bakanlığı'nın örnek ana sözleşme hazırlamasına ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 87- Maddeyle kooperatiflerin, muhasebe usulleri ve defterleri hakkında uygulanacak hükümlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 88- Maddeyle kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin faaliyetlerinin yapılması ve kooperatifçiliğin teşvik edilmesi için muafiyetlerine ilişkin esasların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 89- Maddeyle kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin faaliyetlerinin yapılması ve kooperatifçiliğin teşvik edilmesi için diğer muafiyetler kapsamına giren durumların belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Madde 90- Maddeyle kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin içindeki anlaşmazlıkların çözülmesi için hakem kurullarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Madde 91- Bu kanunla 1163 sayılı kooperatifler kanunu, 1581 sayılı tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri kanunu ve 4572 sayılı tarım satış kooperatifleri kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 92- Yürürlük maddesidir.

Madde 93- Yürütme maddesidir.

KOOPERATİFLER HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM Kooperatif ve Kuruluşu

Kapsam

MADDE 1- (1) Bu kanun Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birliklerini, Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerini, Yapı Kooperatiflerini ve tüm üretim, tüketim, kredi ve diğer kooperatiflerin ve birliklerinin kuruluş ve işleyiş esaslarını kapsar.

Amaç ve çalışma konuları

MADDE 2- (1) Kooperatiflerin, çalışma konuları şunlardır:

- a) Kooperatifler ortaklarının mal, hizmet ve kredi ihtiyaçlarını karşılamak,
- b) Ürünlerini değerlendirmek
- c) Müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makina, ekipman ve tesisleri edinmek, makine parkları kurmak,
- ç) Ortaklarına yönelik danışmanlık hizmeti vermek, Ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin;
- d) Üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak,
- e) El sanatlarını geliştirmek ve ürünlerini değerlendirmek,
- f) Üretilen ham mamullerin yarı mamul ya da mamul hâle getirilmesi için küçük ve orta ölçekli tesisler kurmak
- g) Mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek,
- ğ) Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunda geçen;

- a) Kooperatif: Ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını, işgücü ve nakdi veya ayni katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla, gerçek kişiler tarafından demokratik esaslar çerçevesinde kurulan ve faaliyet gösteren, kâr değil kamusal yarar amacıyla çalışan, bağımsız, değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıkları,
- b) Ana sözleşme: Kooperatifin amaç ve çalışma prensiplerini içeren ve ortakların kendi aralarında, bu kanun hükümleri doğrultusunda belirlediği sözleşmeyi,
- c) Ortaklık: Kooperatife pay alımı yoluyla katılan gerçek kişiyi,
- ç) Genel kurul: Kooperatifin en yetkili karar organını,
- d) Kooperatif meclisi: İki genel kurul arasındaki, genel kuruldan sonraki en yetkili karar organını,
- e) Yürütme Kurulu: İki meclis toplantısı arasında, alınan kararları yürütmekle görevli kurulu,
- f) Kooperatifler Bankası: Kooperatiflerin finansman ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan, banka hisselerinin ve mülkiyetinin kooperatiflere ait olduğu kamu tüzel kişiliğini,
- g) Kooperatifler Bakanlığı: Kooperatiflerin çalışmalarını kamu adına desteklemek için kurulan bakanlığı,
- ğ) Ortaklar Arası Faaliyet: Kooperatiflerin ürettikleri ham maddeyi, yarı mamul ya da mamul hâle getirmek için kendi bünyelerinde kurdukları küçük ve orta ölçekli işletmeler “ortak dışı işlem” değil, “ortaklar arası faaliyet”tir.

Kuruluş, muteberlik şartları, isim kullanma yetkisi

MADDE 4- (1) Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur. Ana sözleşmenin Kooperatif Bakanlığı'nın il ve ilçe örgütlerinde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gerekir.

(2) Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlik dahil bulunan diğer kooperatiflerin ana sözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmi şekil aranmaksızın geçerlidir.

İzin verme, tescil ve ilan

MADDE 5- (1) Ana sözleşme, Kooperatifler Bakanlığına, posta, E- posta yoluyla veya elden verilir. Kurucu ortaklara alındı belgesi düzenlenir. Belge düzenlendikten sonra kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Böylece kooperatif tüzel kişilik kazanmış olur. Tescilden evvel kooperatif adıyla herhangi bir resmi işlem gerçekleştirilemez. Bakanlık ve Ticaret Sicil gerçekleştirilen işlemler için bir bedel talep edemez.

(2) Tescil ve ilan olunacak hususlar;

1. Ana sözleşme tarihi,
2. Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
3. Kooperatifin unvanı ve merkezi,
4. Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
5. Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
6. Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
7. Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
8. Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve ana sözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa kooperatif meclisi kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,
9. Kooperatifin şubeleri: Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle bulundukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

(3) Ana sözleşmenin değişiklikleri de kuruluştaki usullere bağlıdır.

Ana sözleşmeye konacak mecburi ve ihtiyari hükümler

MADDE 6- (1) Kooperatif ana sözleşmesinde aşağıdaki hususlara ait hükümlerin yer alması gerekir.

a) Mecburi hükümler:

1. Kooperatifin adı ve merkezi,
2. Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
3. Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hâl ve şartlar,
4. Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli,
5. Ortakların aynı sermaye koyup koymayacakları,
6. Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,
7. Kooperatifin yönetici ve denetleyici organlarının görev ve yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları, toplantı, karar ve geri çağırılma nisapları, Genel kurulun ve Kooperatif Meclisinin toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hakkındaki hükümler;
8. Yıllık gelir gider farklarının, hesaplama ve kullanma şekilleri,
9. Kurucuların adı, soyadı iş ve konut adresleri,

b) İhtiyari hükümler:

1. Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar;
2. Kooperatifin ortaklarıyla ve birliklerle olan münasebetleri;
3. Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler
4. Kooperatifin süresi.

İKİNCİ BÖLÜM

Ortaklık Sıfatının Kazanılması ve Kaybedilmesi

Ortaklığa girme şartları ve ek ödemeler

MADDE 7- (1) Kooperatif ortaklığına girmek için gerçek kişilerin medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gerekir. Ortak olmak isteyen, gerçek kişiler kooperatif ana sözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yürütme kuruluna başvururlar. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yükleyecek ise ortak olmak isteği, bu yükümlerin yazılı olarak kabul edilmesi hâlinde değer taşır.

Yapı Kooperatiflerinde ortak sayısı

MADDE 8- (1) Yapı kooperatiflerinde (konut, işyeri) ortak sayısı genel kurulca belirlenir. Yürütme Kurulu, genel kurulca kararlaştırılan sayının üzerinde ortak kaydedemez.

Ortaklığın sona ermesi, ortaklıktan çıkma serbestisi ve tazminat

MADDE 9- (1) Her ortağın kooperatiften çıkma hakkı vardır. Çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi hâlinde ayrılmak isteyen ortağın tazminat ödemesine dair bir hüküm ana sözleşmeye konulabilir.

Ortaklıktan çıkmanın sınırlandırılması

MADDE 10- (1) Kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, ana sözleşme ile en çok 2 yıl için sınırlandırılabilir. Haklı ve önemli sebeplerle bu süreden evvel çıkabileceği hususunda ana sözleşmeye hüküm konulabilir. Bir ortağın hiçbir suretle kooperatiften çıkamayacağına dair hüküm konulamaz.

Bildirme süresi ve çıkma zamanı

MADDE 11- (1) Çıkış, ancak bir hesap senesi sonu için ve en az 6 ay önceden haber verilerek yapılır. Ana sözleşmede daha kısa bir süre belirtilip hesap senesi içinde çıkışa müsaade edilebilir.

Ortaklıktan çıkmayı kabulden kaçınma

MADDE 12- (1) Yürütme kurulu, ana sözleşmeye uygun olarak yapılacak isteğe rağmen, bir ortağın kooperatiften istifasını kabulden kaçınacak olursa, ortak, çıkma dileğini noter aracılığı ile kooperatife bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

Ortağın ölümü ve ortaklığın devri

MADDE 13- (1) Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erer.

(2) Ana sözleşmede gösterilecek şartlarla ölen ortağın mirasçılarının kooperatifte ortak olarak kalmaları sağlanabilir.

(3) Ortaklık devredilebilir. Yürütme kurulu, ortaklığı devralan kişinin ortaklık niteliklerini taşıması hâlinde, bu kişiyi ortaklığa kabul eder. Kabul meclis denetimine tabidir.

Görev veya hizmetin bitmesi, taşınmaz mal veya işletme karşılığı ortaklık

MADDE 14- (1) Ortaklık sıfatı bir görev veya hizmetin yerine getirilmesine bağlı ise, bu görev veya hizmetin sona ermesi ile ortaklık sıfatı kalkar. Bu hâlde Ana sözleşmeye hüküm konulmak suretiyle ortaklığın devamı sağlanabilir.

(2) Ortaklık sıfatının kazanılması, ana sözleşme ile bir taşınmaz malın mülkiyetine bağlı hakların kullanılmasına veya bir teşebbüsün işletilmesine bağlanabilir. Bu gibi hâllerde taşınmaz malın mülkiyetinin veya işletmenin üçüncü şahıslara devir veya temlik ile ortaklık sıfatının bir hak olarak yeni malike veya işletmeyi alana geçebileceğini ana sözleşme hüküm altına alabilir.

Ortaklıktan çıkarılma esasları ve itiraz

MADDE 15- (1) Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler ana sözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar ana sözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar.

(2) Ortaklıktan çıkarılmaya yürütme kurulunun teklifi ve kooperatif meclisinin oluru ile karar verilir. Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi, ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, kooperatif meclisince verilmiş ise ortak, üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yürütme kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, kooperatif meclisinin çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

(3) Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir.

(4) Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınamaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.

Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortaklarla hesaplaşma süresi ve yükümlülük

MADDE 16- (1) Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortakların kendilerinin yahut mirasçılarının kooperatif varlığı üzerinde hakları olup olmadığı ve bu hakların nelerden ibaret bulunduğu ana sözleşmede gösterilir. Bu haklar, yedek akçeler hariç olmak üzere, ortağın ayrıldığı yıl bilançosuna göre hesaplanır.

(2) Çıkan veya çıkarılan ortağın sermaye veya mevduatından kısmen veya tamamen yoksun kalacağı hakkındaki şartlar hükümsüzdür.

(3) Kooperatif ve birliklerdeki ortaklık payları rehin ve haciz edilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ortakların Hak ve Ödevleri

Ortaklık senedi

MADDE 17- (1) Her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senede kooperatifin unvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile yürütme kurulu üyeleri tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırasıyla kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir.

Ortaklık payları, şahsi alacaklılar

MADDE 18- (1) Kooperatife giren her şahıstan en az bir ortaklık payı alınması gerekir. Ana sözleşme, en yüksek had tespit ederek bir ortak tarafından bu had dahilinde birden fazla pay alınmasına izin verebilir.

(2) Bir ortaklık payının değerinin ne kadar olacağı ana sözleşmede belirtilir.

Aynı sermaye

MADDE 19- (1) Mal nev'inden sermaye konması veya kooperatifin mevcut bir işletmeyi veya malları devralması ana sözleşme ile kabul edilebilir.

Değer biçme, bilirkişi

MADDE 20- (1) Ana sözleşmede malların değeri tespit edilmemiş ise, bu tespit kurucular tarafından toplantıya çağrılacak ilk genel kurulda ortak adedinin 2/3 ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile seçilecek bilirkişi tarafından yapılır.

(2) Kuruluştan sonra girecek ortakların mal nev'inden sermaye koymaları hâlinde bu çağrı yürütme kurulu tarafından yapılır.

(3) Ortakların, 2/3 ünü birleşmesi mümkün olmayan hâllerde bilirkişinin seçimi sulh hukuk mahkemesinden istenir.

(4) Seçilen bilirkişi veya bilirkişiler tarafından verilen rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde mahalli sulh hukuk mahkemesine itiraz edilebilir. Mahkemenin vereceği karar kesindir.

Karar nisabı, raporların kabulü

MADDE 21- (1) 20 inci madde gereğince atanan bilirkişi, gereken raporları düzenleyip verdikten sonra yapılacak genel kurul toplantısında, konu görüşülür. Çağrı mektuplarına bilirkişi raporunun bir örneği eklenir.

(2) Ortak sayısının en az yarısının asaleten ve temsilen toplantıda bulunması şartıyla bilirkişi raporları okunup incelendikten ve gereğinde aynı nev'inden sermaye koyan kimselerin ve devralınacak işletmenin veya aynilerin sahibinin açıklamaları dinlendikten sonra değerlerinin aynen kabul veya reddine yahut ilgililerin muvafakatiyle değerlendirilmesine salt çoğunlukla karar verilir.

Hak ve vecibelerde eşitlik

MADDE 22- (1) Ortaklar bu kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve vecibelerde eşittirler.

Bilgi edinmek hakkı, bilanço

MADDE 23- (1) Yürütme Kurulunca hazırlanan ve kooperatif meclisine sunulan gelir gider farklarının dağıtım şekli hakkındaki tekliflerini de ihtiva eden yıllık çalışma raporu ile bilanço ve denetçilerin ilgili maddeye uygun olarak tanzim edecekleri rapor genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile Kooperatif merkezinde, kurumsal internet sitesinde ve varsa şubelerinde ortakların tetkikine amade tutulur.

(2) Talep eden ortaklara bilanço ve gelir gider farkı hesaplarının birer suretinin verilmesi mecburidir.

(3) Ortakların bilgi edinmek hakkı, hiçbir suretle ana sözleşme veya kooperatif organlarından birinin kararıyla bertaraf edilemez veya sınırlandırılmaz.

Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza

MADDE 24- (1) Kooperatifin ticari defterleri ve haberleşme ile ilgili hususların tetkiki, genel kurulun açık bir müsaadesi veya kooperatif meclisinin kararı ile mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak kooperatifin iş sırlarını öğrenmeye yetkili değildir. Her ortak ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu kooperatife ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa dahi daima gizli tutmak zorundadır. Bu mecburiyete uymayan ortak meydana gelecek zararlardan kooperatife karşı sorumludur.

Genel Kurula katılma hakkı

MADDE 25- (1) Üyelik sonrasında tüm ortaklar üye olduktan sonra süre şartı aranmaksızın genel kurula katılma hakkına sahiptir.

Süre ve ortaklığın yok olması

MADDE 26- (1) Ortakların aldıkları paylar için ödeyebilecekleri para tutarını ana sözleşme belirtir. Kooperatif, sermaye yükümlerinde borçlu veya sair ödemelerle yükümlü bulunan ortaklarından elden yazılı olarak veya taahhütlü mektupla, bu husus mümkün olmazsa ilanla ve münasip bir süre belirterek yükümlerini yerine getirmelerini ister. İlk isteğe uymayan ve ikinci istemeden sonra da bir ay içinde yükümlerini yerine getirmeyenlerin ortaklığı kendiliğinden düşer. Ortaklığın düşmesi ilgilinin, ana sözleşme veya diğer suretlerle doğmuş borçlarının yok olmasını gerektirmez.

Kooperatifin sorumluluğu

MADDE 27- (1) Ana sözleşmede aksine hüküm olmadıkça kooperatif, alacaklılarına karşı yalnız mal varlıklarıyla sorumludur.

Sınırsız sorumluluk

MADDE 28- (1) Ana sözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortaklarının da şahsen ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir. Bu takdirde alacaklılar kooperatifin iflası veya diğer sebeplerle dağılması hâlinde alacaklarını tamamen sağlayamazlarsa, kooperatifin borçlarından dolayı, kooperatif ortakları zincirleme ve bütün varlıklarıyla sorumlu olurlar.

Sınırlı sorumluluk

MADDE 29- (1) Ana sözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak şahsen ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir. Ortakların tek başına sorumlu olacakları miktar kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak da gösterilebilir.

Ek ödeme yüklemi

MADDE 30- (1) Ana sözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilanço açıklarını kapatmada kullanılması şarttır.

Caiz olmayan sınırlama

MADDE 31- (1) Sorumluluğu belirli bir zamana bırakan veya bazı ortak gruplarına yükleyen ana sözleşme hükümleri geçerli değildir.

İflas hâlinde usul

MADDE 32- (1) Ortakları şahsen sorumlu bulunan veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatifin iflası hâlinde, iflas idaresi sıra cetvelini düzenlemekle beraber ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister.

(2) Tahsil olunamayan meblağlar diğer ortaklar arasında bölüşülür. Aktif bakiyesi pay cetvellerinin kesin olarak tespiti üzerine geri verilir. Ortakların birbirlerine rücu hakları saklıdır. Ortakların geçici olarak tespit olunan borçlarıyla pay cetveli aleyhine İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre itiraz hakları vardır.

Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesi

MADDE 33- (1) Ortakların sorumluluğu ve ek ödeme yükümleri ile ilgili değiştirmeler ancak ana sözleşmenin tadili ile mümkündür. Sorumluluk ve ek ödeme yükümleri konulması veya bunların artırılması, bu husustaki kararın tescili ile kooperatifin bütün alacakları lehine hüküm ifade eder. Sorumluluğun azaltılması hakkındaki kararlar, tescilden evvel doğmuş borçları kapsamaz.

Kooperatife yeni giren ortakların sorumluluğu

MADDE 34- (1) Ortakları şahsen sorumlu veya ek ödemelerle yükümlü bir kooperatifte, durumunu bilerek yeni giren kimse, girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Buna aykırı mukavele hükümleriyle ortaklar arasındaki anlaşmalar üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifade etmez.

Bir ortağın ayrılmasından veya kooperatifin dağılmasından sonra sorumluluk

MADDE 35- (1) Sınırsız veya sınırlı sorumlu bir ortak herhangi bir sebeple kooperatiften ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya ana sözleşme ile tespit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatif iflas ettiği takdirde, ayrılmasından önce doğmuş olan borçlar için ortak sorumluluktan kurtulamaz.

(2) Aynı şartlar altında veya aynı süre içinde ek ödeme yükümü de mevcut olmakta devam eder.

(3) Bir kooperatif dağılırsa, dağılmanın Ticaret Siciline tescilinden başlayarak bir yıl veya ana sözleşmede tespit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflasının açılmasına karar verilmesi hâlinde ortaklar aynı şekilde ek ödemelerle birlikte sorumludurlar.

Sorumlulukta zaman aşımı

MADDE 36- (1) Alacaklıların, ortakların şahsi sorumluluklarından doğan isteme hakları, daha önce kanuni bir hüküm gereğince düşmedikçe iflas işlemlerinin sona ermesinden başlayarak daha bir yıl süre ile alacaklılardan her biri tarafından ileri sürülebilir.

(2) Ortakların birbirine olan rücu hakları da bu hakka vücut veren ödemenin yapıldığı andan başlamak üzere bir yıl içinde zaman aşımına uğrar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kooperatif Hesapları

Gelir gider farkları, bölünmesi ve paylara faiz verilmesi

MADDE 37- (1) Ana sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen hasılanın tamamı gelir gider farkı olarak kooperatifin yedek akçelerine eklenir.

(2) Gelir gider farkının ortaklar arasında bölüşülmesi öngörülmüş ise bu bölünme ortakların muameleleri oranında yapılır.

(3) Ortak dışı işlemlerden elde edilen hasılanın ortaklara sermaye payları oranında dağıtılabileceği ana sözleşmede hükme bağlanabilir. Dağıtılmadığı takdirde, bunlar kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanır.

(4) Bir yıllık faaliyet neticeleri menfi olduğu takdirde açık, yedek akçelerden ve bunların kâfi gelmemesi hâlinde ek ödemelerle veya ortak sermaye paylarıyla karşılanır.

(5) Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir gider farkı ve faiz dağıtımı yapılamaz.

Yedek akçe ayırımı

Madde 38- (1) Gelir-gider farkının genel kurullarda belirlenen oranı yedek akçeye, kooperatif üst kuruluşlarında ise bu belirlenen orana ilaveten en az %5'i fevkalade yedek akçeye ayrılmadıkça ortaklara dağıtım yapılmaz. Bu oran ana sözleşmede belirtilir.

(2) Yedek akçelerin ortaklara dağıtılacağına dair ana sözleşmeye konacak hükümler geçerli değildir.

Ortak ve personel için yardım fonları

MADDE 39- (1) Ana sözleşme gerek kooperatifin memurları ile işçileri, gerekse kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir.

(2) Yardım amacı için ayrılan kıymetler belirli ise, bunlar kooperatifin mal varlığından ayrılarak tahsis edildiği amaçlar için kullanılmak üzere özel bir hesaba alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kooperatif Organları

A) Genel kurul

I – Yetki

MADDE 40- (1) Genel Kurul bütün ortakları temsil eden, kooperatifin en yetkili organdır.

(2) Genel Kurul, aşağıdaki yetkilerini devir ve terk edemez.

1. Ana sözleşmeyi değiştirmek,
2. Kooperatif Meclisi'ni, Denetçiler Kurulu'nu, gerektiğinde Tasfiye Kurulu'nu ve birlik delegasyonunu seçmek,
3. İşletme hesabıyla bilanço ve gerektiğinde gelir gider farkının bölüşülmesi hakkında karar almak,
4. Kooperatif Meclisi'ni ve Denetçiler Kurulu'nu ibra etmek,
5. Kanun veya ana sözleşme ile Genel Kurula tanınmış olan konular hakkında karar vermek.
6. Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerine ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek.
7. İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek.
8. Mal ve hizmet üretiminin ve satışının yöntemini belirlemek.
9. Yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısını tespit etmek.
10. Yıllık stratejik planlama yapmak.

II – Çağrı

Çağrıya yetkisi olanlar

MADDE 41- (1) Meclis veya ana sözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye memurları, genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler. Ancak genel kurul yukarıda belirtildiği şekilde toplanamadığı takdirde ilgili bakanlık genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptir.

Ortakların isteği, bakanlığın çağrısı, mahkemenin izni

MADDE 42- (1) Dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine Genel Kurul toplantıya çağrılır.

(2) Toplantı talebi, talep sahiplerince imzalanan dilekçenin yürütme kurulu vasıtasıyla kooperatif meclisine sunulmasıyla tamamlanır. Şekil şartı yerine getirilmişse 15 gün içinde Genel kurul toplantıya çağrılır.

(3) Kooperatif meclisi bu isteği 15 gün içinde yerine getirmediği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Kooperatifler Bakanlığı tarafından Genel Kurul toplantıya çağrılabilir.

(4) Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak Genel Kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

MADDE 43- (1) Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Olağan toplantının her hesap devresi sonundan itibaren 2 ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur.

(2) Toplantı nisabı ana sözleşmede gösterilir. Ancak yapı kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen hazır bulunmaları şarttır.

(3) Genel kurul toplantı tarihi, yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce ilgili bakanlığa elden ya da posta ile yazılı olarak bildirilir.

(4) Genel kurulun sevk ve idaresi, ortaklar arasından seçilen başkan ve 2 üye tarafından sağlanır.

Gündem

MADDE 44- (1) Gündem, toplantı çağrısına ve ilana yazılır. Ana sözleşmenin değiştirilmesi bahis konusu ise, yapılacak ilanda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

(2) Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

(2) Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları hâlinde, hesap tetkik komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen meclis kararlarının iptali, yürütme kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ve kooperatif ile ilgili tüm hususlar, genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

Bütün pay sahiplerinin hazır bulunması hâli

MADDE 45- (1) Kooperatifin bütün ortakları toplantıda hazır bulunduğu sürece ve bir itiraz olmadığı takdirde Genel Kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Bu gibi kararların, ortaklar veya ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gereklidir.

Oy hakkı

MADDE 46- (1) Genel Kurulda her ortak yalnız bir oya sahiptir.

(2) Oylamada ortak sayısına bakılmaksızın gizli oy açık sayım ilkesi uygulanır. Kooperatiflerin organ seçimlerinde her ortak, en fazla bir ortağı temsilen oy kullanabilir. Ana sözleşmelerin bu fıkra aykırı hükümleri uygulanmaz.

Temsil

MADDE 47- (1) Ana sözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle Genel Kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağı kullanabilir. Bir ortak Genel Kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

Kararlar

MADDE 48- (1) Ana sözleşmede aykırı hüküm bulunmadıkça Genel Kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarısından bir fazlasına itibar olunur.

(2) Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve ana sözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3 ü çoğunluğu gereklidir. Ana sözleşme, bu kararların alınması için oy çoğunluğu hakkında daha ağır hükümler koyabilir.

Ortakların paylarının artırılması

MADDE 49- (1) Ortakların şahsi sorumluluklarının ağırlaştırılması veya ek ödeme yükümleri ihdası hakkında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4'ünün rızası gereklidir.

(2) Ancak, kamu kuruluşlarından kredi alan kooperatiflerin kredi miktarının artırılmasından yararlanmak üzere alacakları kararlarda bu şart aranmaz.

Kararların bozulması ve şartlar

MADDE 50- (1) Aşağıda yazılı kimseler kanuna, ana sözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile Genel Kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1. Toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfiyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağrının usulünce yapılmadığını veya gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da Genel Kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış bulunduklarını veya karar alma sürecinde usulsüzlüklerin olduğunu iddia eden pay sahipleri;

2. Yürütme kurulu

3. Kararların yerine getirilmesi Yürütme Kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını gerektirdiği takdirde bunların her biri itiraz hakkına sahiptir.

(2) Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, Yürütme Kurulu tarafından usulen ilan olunur.

Mektupla oy verme, elektronik imza ile oy verme ve temsilciler toplantısı

MADDE 51- (1) Ortak sayısı 1000'den fazla olan kooperatiflerde, ana sözleşmelerine kayıt konulmak suretiyle:

1. Genel Kurula ait kararlarda, ortakların hepsinin veya bir kısmının oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle,

2. Elektronik imza ile

3. Ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlarla tespit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarından seçecekleri temsilciler ile oy kullanabilirler.

(2) Mektupla oy bildirme hâlinde, mektupların, Yürütme Kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda, muhtevanın neden ibaret olduğu tespit edilerek tutanağa yazılır. Hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan karar yürürlüğe girer.

(3) Her temsilci, temsil ettiği ortakların sayısı kadar oya sahiptir. Temsilci aldığı talimata aykırı olarak oy kullanamaz.

Kooperatif Meclisi

MADDE 52- (1) Kooperatif Meclisleri, genel kuruldan sonraki ve iki genel kurul arasındaki en yetkili karar organıdır.

Seçim ve geri çağırılma

MADDE 53- (1) Meclis, genel kurul tarafından seçilir. Seçim mutabakatla, mutabakat mümkün olmuyorsa gizli oy açık sayım ilkesine göre yapılır.

- (2) Meclis, üye tam sayısının yarısından az olamaz.
- (3) Meclisin kaç üyeden oluşacağı ana sözleşmede belirtilir.
- (4) Üye tam sayısının 3/4 çoğunluğuyla kooperatif meclisi geri çağırılabilir.
- (5) Aylık dönemlerde toplanır ve salt çoğunlukla karar alır.

Görevleri

MADDE 54- (1) Kooperatif Meclisinin görevleri;

1. Genel kurul kararlarının yerine getirilmesini denetler ve açıkça genel kurulun yetkisinde tanımlanan hususlar dışında kooperatifin amacının gerçekleştirilmesi için gerekli olan kararları alır,

2. Karar organı olarak kanun, ana sözleşme ve genel kurul kararları doğrultusunda faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin ilke ve esasları saptar,

3. Yıllık iş programları, politika ve stratejiler ile personel politikasını belirler, iş ve işlemlerin bunlara uygun yürütülmesini gözetir,

4. Kooperatifçilik konusunda ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ederek politikalar ve stratejiler oluşturur ve kararlar alır,

5. Kendi içinden Yürütme kurulunu seçer.

(2) Meclis kararları, Genel kurul kararlarıyla çelişmez.

B) Yürütme kurulu

I – Ödevi ve üye sayısı

MADDE 55- (1) Yürütme kurulu iki kooperatif meclisi arasında, meclis kararlarını uygulamakla yükümlü organdır,

(2) Yürütme kurulu kooperatif meclisi içinden ve ana sözleşmenin işaret ettiği sayıda olmak koşuluyla, mutabakatla, mutabakatın sağlanamadığı durumda ise gizli oy açık sayım ilkesine uygun olarak seçilir. Asil ve yedek üye sayısı ana sözleşmede belirtilir.

(3) Kooperatif meclisi üye tam sayısının 3/4 çoğunluğuyla yürütme kurulu geri çağırılabilir.

(4) Yürütme kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, temsilcilerinin isimlerini kooperatife bildirir.

Üyelik şartları ve ücret

MADDE 56- (1) Yürütme kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

1. Başka bir kooperatifin yürütme kurulu üyesi olmamak.
2. Yüz kızartıcı bir suçtan hüküm giymemiş olmak
3. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din temelli ayrımcılıktan hüküm giymemiş olmak.

(2) Yürütme kurulu üyelerine genel kurulca belirlenen aylık ücret, risturn ve yolluk dışında hiçbir ad altında başkaca ödeme yapılamaz.

Üyelik süresi

MADDE 57- (1) Yürütme kurulu, genel kurulda kooperatif meclisi seçildikten hemen sonra kooperatif meclisinin içinden seçilir ve ana sözleşmede aksi hüküm yoksa en çok 3 yıl ifa edilebilir.

Üyelerin titizlik derecesi ve sorumlulukları

MADDE 58- (1) Yürütme kurulu, kooperatif işlerinin yürütülmesi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

(2) Yürütme kurulu, kendi tutanakları ile genel kurul tutanaklarının, gerekli defterlerin ve ortak listelerinin muntazam hazırlanıp, tutulup, saklanmasından ve işletme hesabıyla, yıllık bilançonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp tetkik olunmak üzere denetleme kuruluna ve meclise verilmesinden sorumludur.

Kooperatifin aczi hâlinde yapılacak işler

MADDE 59- (1) Kooperatifin aczi hâlinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yürütme kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilanço tanzim eder ve meclisin onayına sunar. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa meclis, Kooperatif Bakanlığına durumu bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

(2) Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa, yürütme kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye, Kooperatifler Bakanlığına da bilgi verir. Ancak, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tespit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde Kooperatifler Bakanlığı da haberdar edilir.

İşten çıkarma

MADDE 60- (1) Kooperatif meclisi işlerin görülmesi ile görevlendirdiği kimseleri ve atadığı memurları ve diğer temsilci ve vekilleri her zaman azledebilir.

C) Denetçiler

Seçim

MADDE 61- (1) Denetçiler, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

(2) Genel kurulda en az 1 en çok 3 yıl süreyle denetleme organı seçilir. Denetçilerin sayısı ana sözleşmede belirtilir. Denetçilerin ve yedeklerinin kooperatif ortaklarından olması şart değildir.

II – Çalışma

İnceleme yükümlülüğü

MADDE 62- (1) Denetçiler, işletme hesabıyla bilançonun defterlerle uygunluk hâlinde bulunup bulunmadığını, defterlerin düzenli bir surette tutulup tutulmadığını ve işletmenin neticeleriyle mal varlığı hakkında uyulması gerekli olan hükümlere göre işlem yapıp yapılmadığını incelemekle yükümlüdürler. Ortakların şahsen sorumlu veya ek ödeme ile yükümlü olan kooperatiflerde denetçiler, ortaklar listesinin usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını da incelemek zorundadırlar.

(2) Yürütme, bu maksatla denetçilere defterleri ve belgeleri verirler. Denetçilerin istekleri üzerine müfredat defteri ve bu defterin hangi esaslara göre düzenlendiği ve istenilen her konu hakkında bilgi verilir.

(3) Ortaklar gerekli gördükleri hususlarda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapılmasını istemeye yetkilidirler.

Rapor düzenlenmesi

MADDE 63- (1) Denetçiler her kooperatif meclisi toplantısına ve her yıl yapılan genel kurul toplantılarına yazılı bir raporla beraber tekliflerini sunmaya mecburdurlar.

(2) Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun veya ana sözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı bulundukları organa, kooperatif meclisine ve aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler. Denetçiler meclis, yürütme ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak yürütme toplantılarında oy kullanamazlar.

Sır saklama yükümlülüğü

MADDE 64- (1) Denetçiler, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatifin veya ortakların şahısları için zarar umulan hususları kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

ALTINCI BÖLÜM

Kooperatif Birlikleri, Kooperatifler Merkez Birlikleri, Türkiye Kooperatifler Birliği ve Danışma Kurulu

Görev ve sorumluluk

MADDE 65- (1) Kooperatiflerin ortak menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için Kooperatif Birlikleri, Kooperatifler Merkez Birlikleri ve Türkiye Kooperatifler Birliği kurulur.

Yükümlülük

MADDE 66- (1) Birliklere katılan kooperatifin ortaklarına, birliğe girmekle kanun veya kendi kooperatiflerin ana sözleşmesindeki yükümlülüklerden fazlası yüklenemez.

Kooperatif birliklerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 67- (1) Kooperatif birliklerinin görev ve sorumlulukları;

- a) Kooperatiflerle yardımlaşma ve dayanışma içinde karşılıklı sorumluluk içinde çalışmak,
- b) Ortak ürünlerinin değerlendirilmesiyle ilgili işleri yürütmek,
- c) Gerekğinde kooperatiflerin ihtiyaç duydukları üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak veya imal etmek ve pazarlamak,
- ç) Kooperatiflerin işlerinin kooperatifçilik ilkelerine ve mevzuat hükümlerine uygun olarak yürütülmesini sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak, teknik ve idari yardımlarda bulunmak ve ortakların genel ve mesleki eğitim faaliyetlerini düzenlemek,
- d) Kooperatiflerin finansman işlerini düzenlemek,
- e) Mevduat toplamak, ihtisas bankacılığı ve sigorta acenteliği yapmaktır.

Birliklerin Kurulması

MADDE 68- (1) Konuları aynı veya birbiriyle ilgili nitelikte olan 7 veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabileceği ana sözleşmelerinde tespit edilebilir.

(2) Bu birlikler kooperatif şeklinde kurulur. Aynı çalışma konularına sahip birden fazla kooperatif birliği kurulamaz.

Kooperatif Birlikleri Genel kurulu

MADDE 69- (1) Kooperatif birliklerinin en yetkili organı ve kooperatiflerin genel kurulunda %20 nisapla seçilen kooperatif temsilcilerinden teşekkül eden organdır.

(2) Kooperatif yöneticilerinde aranan nitelikler genel kurul delegasyonu için de geçerlidir.

Kooperatif Birlikleri Meclisi

MADDE 70- (1) Birlik Meclisi, Birlik genel kurulundan sonraki ve iki genel kurul arasındaki en yetkili karar organıdır.

Seçim ve geri çağırılma

MADDE 71- (1) Birlik Meclisi, Birlik genel kurulu tarafından seçilir. Seçim mutabakatla, mutabakat mümkün olmuyorsa gizli oy açık sayım ilkesine göre yapılır.

(2) Birlik Meclisi, genel kurul üye tam sayısının yarısından az olamaz. Meclisin kaç üyeden oluşacağı ana sözleşmede belirtilir.

(3) Üye tam sayısının 3/4 çoğunluğuyla birlik kooperatif meclisi geri çağrılabilir.

(4) Aylık periyotlarla toplanırlar ve salt çoğunlukla karar alırlar

Görevleri

MADDE 72- (1) Birlik Genel kurulunun aldığı kararların yerine getirilmesini denetler ve açıkça genel kurulun yetkisinde tanımlanan hususlar dışında kooperatifin amacının gerçekleştirilmesi için gerekli olan kararları alır.

(2) Karar organı olarak kanun, ana sözleşme ve genel kurul kararları doğrultusunda faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin ilke ve esasları saptar, Yıllık iş programları, politika ve stratejiler ile personel politikasını belirler, iş ve işlemlerin bunlara uygun yürütülmesini gözetir,

(3) Kooperatifçilik konusunda ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip ederek politikalar ve stratejiler oluşturur ve kararlar alır.

(4) Kendi içinden Yürütme kurulunu seçer.

Yürütme Kurulu

MADDE 73- (1) Birlik yürütme kurulu, birlik meclisi içinden seçilen ve iki meclis toplantısı arasında kararların uygulanmasından sorumlu kuruldur.

Kooperatifler Merkez Birlikleri

MADDE 74- (1) Kooperatif birlikleri kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler. Merkez ve bölge birlikleri ile Kooperatifler, kredi ihtiyaçlarını da karşılamak üzere, ihtisas bankası ve sigorta şirketi kurabilir veya bu gibi kuruluşlara iştirak edebilir.

(2) Aynı çalışma konularına sahip kooperatif birlikleri birden fazla kooperatif merkez birliği kuramazlar.

(3) Merkez birliklerinin genel kurulları bu birliğe dahil kooperatifler birliklerinin genel kurulları tarafından %20 nisapla seçilen temsilcilerden kurulur.

(4) Merkez birlikleri, Genel kurul, Kooperatif Meclisi ve Yürütme kurulu seçiminde, Kooperatif birlikleriyle aynı esas ve usullere tabidir.

(5) Kooperatif merkez birlikleri kendisine bağlı birlik ve kooperatifleri denetler ve bunların eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılar. Merkez birliği kuruluşu tamamlanmadığı hâllerde, birlikler kendisine bağlı kooperatifleri denetler. Üst kuruluşlarca yapılan denetim sonuçları ilgili bakanlığa bildirilir.

(6) Kooperatif ve Üst kuruluşları, Üst kuruluşunun tespit edeceği esaslara göre, kendilerine yönelik denetim ve eğitim hizmetlerine ait giderlere iştirak ederler.

Görev ve sorumlulukları

MADDE 75-(1) Merkez Birliklerinin görev ve sorumlulukları;

a) Kooperatif ve bölge birliklerinin bu kanuna ve kooperatifçilik ilkelerin uygun olarak gelişmesini sağlamak, kooperatifçilik ve mesleki eğitim faaliyetlerinde bulunmak,

b) Kooperatif ve bölge birliklerine finansman kaynakları temin etmek ve bunların geliştirilmesi için her türlü tedbirleri almak, kredi işlerinin düzenle yürütülmesini sağlamak,

c) Kooperatif ve bölge birliklerinin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak, imal etmek ve ortak ürünlerinin değerlendirilmesi ile ilgili faaliyetleri rasyonel bir şekilde düzenlemek ve bu konularda her türlü teşebbüse girişmek veya iştirak etmek ve gerekli tesisleri kurmak, faaliyet konusuna giren hususlarda ithalat ve ihracat yapmak,

ç) Kooperatif ve bölge birliklerinin görev ve çalışma konularının düzenle yürütülmesini sağlamak üzere genel uygulama esaslarını tespit etmek,

d) Kooperatif ve bölge birlikleriyle karşılıklı sorumluluk temelinde iş birliği yapmak ve denetlemek,

e) Kooperatiflerin ve bölge birliklerinin toplayacakları mevduatın kullanılma şekil ve şartları ile bu konudaki üst kuruluşlarla olan bağlantıları gösteren yönetmeliği hazırlayarak Kooperatifler Bakanlığına sunmak,

f) Birlik ve Kooperatiflerce sağlanan kredi, araç ve gereçlerin kullanım şekil ve şartları ile amaca uygun olarak kullanıldığının kontrolünü gösteren bir yönetmelik hazırlamaktır.

Türkiye Kooperatifler Birliği

MADDE 76- (1) Birlikler veya Merkez Birlikleri kooperatif şeklinde Türkiye Kooperatifler Birliğini kurabilirler.

(2) Katılma şartları, Türkiye Kooperatifler Birliği Ana sözleşmesinde belirtilir.

(3) Türkiye Kooperatifler Birliği Genel Kurulu bu Birliğe dahil birlikler ve merkez birlikleri genel kurullarınca %20 nisapla seçilen delegasyondan kurulur.

Türkiye Kooperatifler Birliği Meclisi ve Yürütme Kurulu

MADDE 77- (1) Türkiye Kooperatifler Birliği Meclisi ve Türkiye Kooperatifler Birliği Yürütme Kurulu, Birlik ve Merkez Birliği meclisleriyle aynı seçim esas ve usulleri doğrultusunda Türkiye Kooperatifler Birliği Genel kurulunca belirlenir.

Ana sözleşme

MADDE 78- (1) Birlikler, Kooperatif Birlikleri ve Türkiye Kooperatifler Birliği Ana sözleşmelerini bu kanun hükümlerine göre hazırlarlar.

Danışma Kurulu

MADDE 79- (1) Türkiye Kooperatifler Birliği Meclisi ile Kooperatifler Bakanlığı, Kooperatif Üniversitesi Senatosu ve Türkiye Kooperatifler Bankasının katılımıyla "Türkiye Kooperatifleri Birliği Danışma Kurulu" kurulur.

(2) Bu kurulun görev ve yetkileri çalışma şekil ve şartları ana sözleşme tarafından tespit olunur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kooperatiflerin Dağılması

Dağılma sebepleri

MADDE 80- (1) Kooperatif;

1. Ana sözleşme gereğince,
2. Genel Kurul kararı ile,
3. İflasın açılmasıyla,
4. Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
5. Üç yıl olağan genel kurulunu yapmaması hâlinde dağılır.

(2) Konut yapı kooperatifleri, ana sözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete geçilip konutların ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. Ancak tescil tarihinden itibaren 6 ay içerisinde usulüne uygun şekilde ana sözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi hâlinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz.

(3) Amacına ulaşarak dağılma sürecine girmiş olan kooperatiflerden çıkan veya çıkarılan ortağın konutu veya işyeri çıkma veya çıkarılma sebebiyle geri alınamaz; ancak bu eski ortaklar daha sonra oluşabilecek tasfiye masraflarına katılırlar. Konut kooperatiflerinde yapı kullanma izninin alınmasını müteakip en geç bir yıl içinde ortakların Kat Mülkiyeti Kanununa göre ferdi münasebet işleri sonuçlandırılır.

(4) Mahkemece veya genel kurulca tasfiye memurları seçilmediği takdirde tasfiye işlerini yürütme kurulu yapar, Tasfiye kurulu üyelerine, atamayı yapan merci tarafından tespit edilecek miktarda ücret Kooperatifler bakanlığınca ödenir.

(5) Ana sözleşme ile özel bir nisap belirlenmemiş ise, tasfiye hâlinde kooperatiflerin genel kurul toplantılarında nisap aranmaz. Kararlar oy çokluğu ile verilir.

(6) Tasfiye kurulunun görevleri ana sözleşmede gösterilir.

Ticaret siciline bildirme

MADDE 81- (1) İflasın gayri hâllerde kooperatifin dağılması, yetkili organlar tarafından Ticaret Siciline tescil ile ilan ettirilir. Yetkili organların kimler olacağı ana sözleşmede gösterilir.

Tasfiyede mal varlığının paylaşılması

MADDE 82- (1) Tasfiye hâline giren kooperatifin bütün borçları ödendikten ve ortak pay bedelleri geri verildikten sonra kalan mallar ancak ana sözleşmede bu husus öngörülmüş olduğu takdirde, ortaklar arasında paylaşılır.

(2) Ana sözleşmede başka bir hâl tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaşırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılır.

(3) Ortaklara paylaşırma yapılacağına dair ana sözleşmede açıklama olmadığı takdirde tasfiye neticesinden arta kalan miktar, kooperatifleşme amacına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Kooperatifler Birliğine bırakılır.

Birleşme suretiyle dağılma

MADDE 83- (1) Bir kooperatif bütün aktif ve pasifleriyle diğer bir kooperatif tarafından devralınmak suretiyle dağıldığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. Devralan kooperatifin yürütme kurulu, dağılan kooperatifin tasfiye hakkındaki hükümlere göre alacaklarını bildirmeye çağırır.

2. Dağılan kooperatifin mal varlığı, borçları tediye veya teminata bağlanıncaya kadar ayrı olarak idare edilir. Yönetimi devralan kooperatifin yürütme kurulu üyeleri üzerine alır.

3. Devralan kooperatifin yürütme kurulu üyeleri alacaklılara karşı yönetimin ayrı olarak yürütülmesinden şahsan ve zincirleme sorumludurlar.

4. Mal varlığı ayrı olarak yönetildiği süre içinde, dağılan kooperatife karşı açılacak davalara dağılmadan önceki yetkili mahkeme bakar.

5. Dağılan kooperatif alacaklılarının devralan kooperatif ve onun alacaklıları ile olan münasebetlerinde, devralınan mallar aynı süre içinde dağılan kooperatife ait sayılır. Devralan kooperatifin iflası hâlinde ise bu mallar ayrı bir masa teşkil eder. Gerekirse yalnız dağılan kooperatifin borçlarının ödenmesinde kullanılır.

6. Her iki kooperatifin mal varlığı, ancak dağılan kooperatifin malları üzerinde tasarruf etmek caiz olduğu andan itibaren birleştirilebilir.

7. Kooperatifin dağılmasının tescili Ticaret Sicili memurluğundan istenir. Borçları ödendikten veya teminata bağlandıktan sonra kooperatifin kaydı sildirilir.

8. Kooperatifin dağılmasının tescili ile ortakları da bütün hak ve borçları ile birlikte devralan kooperatife katılmış olurlar.

9. Mal varlığı ayrı idare edildiği sürece dağılan kooperatifin ortakları yalnız onun borçları için ve o zamana kadar sorumluluklarının bağlı olduğu esaslar dairesinde takip olunabilirler.

10. Aynı süre esnasında, dağılan kooperatifin ortaklarının sorumlulukları veya ek ödeme yükümlülükleri birleşme neticesinde hafiflemeye uğradığı ölçüde, bu hafifleme dağılan kooperatifin alacaklılarına karşı ileri sürülemez.

11. Birleşme neticesinde dağılan kooperatifin ortakları için şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümlülüğü doğduğu veya ağırlaştığı takdirde birleşme kararı, ancak bütün ortakların 3/4 ünün çoğunluğu ile verilebilir. Sorumluluğa ve ek ödeme yükümlülüğüne mütedair hükümler birleşme kararına katılmamış olan ve bundan başka kararın ilanı tarihinden başlamak üzere üç ay içinde kooperatiften çıkacağını bildiren ortaklara uygulanmaz.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Kooperatifler Bakanlığının Görev ve Yetkileri

Bakanlığın görev ve yetkileri

MADDE 84- (1) Kooperatifler Bakanlığının görev ve yetkileri şunlardır:

1. Türkiye’de Kooperatifçiliğin gelişimini sağlamak için çalışmalar yapmak, Kooperatiflere, kooperatif birliklerine, merkez birliklerine, Türkiye Kooperatifler Birliğine kuruluş ve organizasyonlarında yol göstermek, önerileriyle yardımcı olmak,
2. Kooperatiflerin, bilhassa üretime yararlı kooperatiflerin kuruluşu, öncelikle kredilenmesi ve ülke yararına faaliyette bulunmaları hususunda ilgili bakanlıklar ve kuruluşlar nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmak ve koordinatör olarak vazife görmek,
3. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi için ulusal ve uluslararası paydaşlarla iş birliği yapmak,
4. Kooperatifler mevzuatının uygulanmasında ve kooperatiflerle üst kuruluşlara yapılacak desteklemelerle ilgili kamu ve sosyal güvenlik fonları konusunda düzenleyici tasarruflarda bulunmak,
5. Kooperatifler Bakanlığı faaliyet konuları itibarıyla kooperatifleri sınıflandırmak ve çalışma bölgeleri oluşturmak,
6. Yaygın eğitim faaliyetleri organize etmek ve kooperatiflerin ihtiyacı olan nitelikli insanları yetiştirmek için tedbirler almak.

Kooperatifler Bakanlığı temsilcileri ve kararların yürürlük şartı

MADDE 85- (1) Talep edilmesi hâlinde Kooperatifler Bakanlığı, kooperatiflerle, kooperatif birlikleri, merkez birlikleri ve Türkiye Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarında temsilci bulundurur.

(2) Bakanlık temsilcileri toplantıya söz hakkı ile katılır, oy hakları yoktur.

(3) İdare, bildirilen günde temsilci bulunmasını sağlar.

Örnek ana sözleşme hazırlanması

MADDE 86- (1) Kooperatifler Bakanlığı, kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Kooperatifler Birliği için bu teşekküllerin mütalaasının da alınması koşuluyla örnek ana sözleşmeler hazırlar,

(2) Ana sözleşme bu kanunda belirtilen hak ve özgürlüklerin kullanımını kısıtlayamaz ve bu kanuna aykırı olamaz.

Muhasebe usulü ve defterler

MADDE 87- (1) Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler hakkında 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Ticaret Bakanlığınca düzenlenir.

(2) 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Muafiyetler

Muafiyetler

MADDE 88- (1) Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği;

a) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisinden,

b) Her nevi defterlerin ve ana sözleşmelerin tasdiki ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi her nevi harçtan ve damga vergisinden,

c) Kiraya verilmediği veya irat getirmeyen bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahip oldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden,

ç) Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harcından muaftır.
d) 13 üncü madde kapsamında verilecek bildiri, damga vergisine, diğer harç ve resimlere tabi değildir.

e) Gayrimenkullerin irtifak haklarının ve gayrimenkul mükellefiyetinin kooperatiflere, kooperatif birliklerine, kooperatif merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine sermaye konulması hâlinde bunlar 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Alım Vergisi Kanununun 9 uncu maddesindeki indirimli nispetten,

f) 13/6/2006 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 199 sayılı Kanunla değişik 7 nci maddesinin 16 ncı bendindeki esaslar dâhilinde Kurumlar Vergisi muafliğından faydalanırlar.

(2) Kooperatiflere ait her türlü tasdik işlemleri noterler tarafından veya Kooperatifler Bakanlığının merkez, il-ilçe örgütlerindeki ilgili birimler tarafından bedelsiz olarak yürütülür.

(3) Kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara girmedikleri takdirde, bu maddenin 1 inci fıkrasının (b) bendi ile 2 nci fıkrasından gayri fıkralarında yazılı muafliklardan istifade edemezler.

Diğer muafiyetler

MADDE 89- (1) Küçük ölçekli kırsal kalkınma kooperatifleri, tarım satış kooperatifleri ile kadınlar, 30 yaş altı vatandaşlar ve engelli vatandaşların kurdukları ve bu kesimlere hitap eden kooperatifler vergiden muaftır. Ayrıca tarımsal üretim için gerekli girdiler Kooperatifler Bakanlığınca karşılanır.

Uyuşmazlıklar, hakem kurulları

MADDE 90- (1) Kooperatif organları ile kooperatifler, kooperatiflerle bağlı bulundukları kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği arasında iştigal konularına giren hususlardan dolayı çıkan anlaşmazlıklar, genel hükümler saklı kalmak şartıyla ana sözleşmelerinde öngörülen hakem kurullarınca da halledilebilir.

MADDE 91- (1) Bu Kanunla, 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ve 1/6/200 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 92- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 93- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.